

ROELA JA TUDU LASTEAIA ÕPPEKAVA

SISUKORD

1. LASTEAIA ERIPÄRA NING ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID	3
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS JA PÕHIMÕTTED.....	4
3. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED, ÕPIKÄSITUS.....	6
4. KOLMEAASTASE LAPSE JA KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED NING KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED.....	8
4.1. Kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused ning arengutulemused	8
4.1.1 MÄNGUOSKUSED.....	8
4.1.2 TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED	8
4.1.3 SOTSIAALSED OSKUSED	9
4.1.4 ENESEREGULATSIOONI OSKUSED	9
4.2. Kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused	9
4.2.1 MÄNGUOSKUSED.....	9
4.2.2 TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED	9
4.2.3 SOTSIAALSED OSKUSED	9
4.2.4 ENESEREGULATSIOONI OSKUSED	10
4.3 Valdcondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused.....	10
4.3.1 Valdkond <i>Mina ja keskkond</i> õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	10
4.3.2 Valdkond <i>Mina ja keskkond</i> kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused	10
4.3.3 Valdkond <i>Keel ja kõne</i> õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:	11
4.3.4 Valdkond <i>Keel ja kõne</i> kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused	11
4.3.5 Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane eesti keelt teise keelena kõnelev laps	11
4.4 Valdkond <i>Matemaatika</i> õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:	12
4.4.1 Valdkond <i>Matemaatika</i> kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused	12
4.5 Valdkond <i>Kunst</i> õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	12
4.5.1 Valdkond <i>Kunst</i>	12
4.6 Valdkond <i>Muusika</i> õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	13
4.6.1 Valdkond <i>Muusika</i> kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused	13
4.7 Valdkond <i>Liikumine</i> õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:	13
4.7.1 Valdkond <i>Liikumine</i> kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused.....	13
5. LAPSE ARENGU HINDAMISE JA TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA DOKUMENTEERIMINE NING MEETODID JA VAHENDID LAPSE ARENGU HINDAMISEKS, JÄLGIMISEKS JA ANALÜÜSIMISEKS.....	14
6. VANEMAGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	17
7. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	18
ROELA LASTEAIA MUDEL	19

1. LASTEAI A ERIPÄRA NING ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Õppekava on koostatud Roela Kooli lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks.

Õppekava koostamisel on lähtutud Eesti Vabariigi ja kohaliku omavalitsuse õigusaktidest.

Lasteaia õppekava koostamises ja arendamises osalevad lasteaia pedagoogid, kaasates lapsevanemaid.

Õppekava kinnitab direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

Lasteaia õppekavas esitatakse:

1. lasteaia eripära ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid;
2. õppe- ja kasvatustegevuse korraldus ja põhimõtted;
3. õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted;
4. kolmeaastase lapse ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused ning arengu tulemused;
5. lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted ning dokumenteerimine, samuti arengu hindamise, jälgimise ja analüüsimise meetodid ja vahendid;
6. vanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korraldus;
7. õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

Roela Kooli lasteaed (edaspidi lasteaed) on avatud ja koostööd väärtustav koolieelne lasteasutus, mis toetab perekonda lapse arengus. Lasteaed asub Lääne-Virumaal Vinni vallas.

Aastast 2022 kuulub Roela Kooli koosseisu ka Tudu lasteaed.

Lasteaed on avatud tööpäevadel kell 7.00–18.00. Roela lasteaia majas töötab kaks ning Tudu lasteaia majas üks liitühm.

Lasteaiad on liitunud „Suukooli juhendatud hambapesu“ võrgustikuga ning Tudu lasteaed rakendab „Kiusamisest vaba lasteaed“ meetodikat.

Roela lasteaed asub looduskaunis piirkonnas Roela–Mõdriku vallseljaku ääres. Läheduses paiknevad liigirikkad metsad ja Roela järv, mis pakuvad võimalusi õppetegevuste läbiviimiseks looduskeskkonnas. Lasteaiaga samas hoones asuvad ka kool ja raamatukogu. Tudu lasteaed tegutseb endise Tudu Põhikooli ruumides.

Roela ja Tudu lasteaia õppe- ja kasvatustegevuses kasutatakse teadlikult kohaliku keskkonna võimalusi. Roela–Mõdriku vallseljak, metsad, Roela järv, Tudu kogukond, kooli ja raamatukogu lähedus ning kohalikud traditsioonid on osa lapse õpi- ja kasvukeskkonnast. Õppekäigud, matkad, looduse vaatlused, kogukonna inimestega kohtumised ja raamatukogu kasutamine toetavad lapse keskkonnateadlikkust, keelelist arengut, sotsiaalseid oskusi ja kodukoha väärtustamist.

Lasteaia põhiväärtused:

- lapsest lähtuv tegevus
- turvalisus
- sõbralikkus
- ausus
- tervist edendav keskkond
- usaldusväärsus
- koostöö

Lasteaia väärtuskasvatus lähtub alushariduse alusväärtustest. Igapäevases õppe- ja kasvatustegevuses toetatakse lapse ausust, hoolivust, õiglust, lugupidamist enda ja teiste vastu, vastutustundlikkust, terviseteadlikkust, keskkonnahoidlikku käitumist, kultuurilist mitmekesisust ning sallivat ja võrdset suhtumist kõigisse inimestesse.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös, lähtudes alushariduse alusväärtustest.

Õppe- ja kasvatustegevus toetab lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut.

Lasteaia õppekava läbinud laps on saavutanud riiklikus õppekavas toodud eeldatavad tulemused (üldoskustes ja valdkondades), mis loob eeldused sujuvaks üleminekuks kooli, enesega hakkamasaamiseks ning elukestvaks õppeks.

Lasteaia õppekava läbinud laps:

- **on ennastjuhtiv ja sotsiaalselt pädev:** ta teeb teadlikke valikuid, seab endale jõukohaseid eesmärgid ning tegutseb koos kaaslastega, järgides ühiseid väärtusi ja kokkuleppeid;
- **on uudishimulik ja õpihimuline:** ta osaleb õppetöös aktiivselt, seostab uusi teadmisi varasemate kogemustega ning ammutab uusi oskusi mängu, katsetamise ja uurimise kaudu;
- **on keskkonnateadlik ja väärtustab liikumist:** ta tunneb huvi ümbritseva looduse ja Eesti kultuuritraditsioonide vastu, käitub säästvalt ning väärtustab tervislikku ja aktiivset eluviisi;
- **on digipädev:** ta kasutab digivahendeid eesmärgipäraselt, loovalt ja turvaliselt, et lahendada probleeme, uurida maailma ning vältida oma loovust.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS JA PÕHIMÕTTED

Õppe- ja kasvatustegevuse aluseks on lasteasutuse õppekava. Õppetöö toimub eesti keeles.

Lapse puhul, kelle kodune keel ei ole eesti keel, toetatakse eesti keele omandamist igapäevastes suhtlusolukordades, mängus, rutiintegevustes ning lõimitud õppe- ja kasvatustegevustes. Vajadusel kavandatakse lapsele eraldi eesti keele arengut toetavad tegevused, kasutades näitlikustamist, kordust, žeste, pilte, liikumist, laule ja mängulisi suhtlussituatsioone. Lapse keelelise arengu toetamisel tehakse koostööd pere ja tugispetsialistidega ning arvestatakse lapse vanust, arengutaseme väljaselgitamiseks.

Õppeaasta kestab 1. septembrist 31. augustini. Õppeaasta esimesed kaks nädalat on mõeldud laste ja lapsevanemate kohanemiseks ning õpetajale laste huvide ja arengutaseme väljaselgitamiseks.

Lasteaias toimub järjepidev õppe- ja kasvatustegevus aastaringelt. Perioodil 15. september kuni 15. mai viiakse läbi süsteemsemat, rühma tegevuskavast lähtuvat õppetööd, mida suveperioodil asendab mänguline õuesõpe ja kinnistavad tegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise aluseks on lasteaia aastaplaan. Õpetajad koostavad lasteaia aastaplaanist ja eelmise õppeaasta analüüsist lähtuvalt rühma aastaplaani/tegevuskava Eliisi keskkonda.

Rühma õppeaasta eesmärgid lähtutakse õppekava eesmärkidest, lasteaia õppeaasta üldeesmärkidest ja laste oskustest. Õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgid püstitatakse lapsest lähtuvalt ning sõnastatakse lapse tegevusena või lapse eeldatava arengu- või õpitulemusena. Rühma aastaplaan lisatakse Eliisi keskkonda õppeaasta alguses hiljemalt 1. oktoobriks.

Lasteaia muusika- ning liikumistegevuste ajaline plaan koostatakse koostöös osapooltega (liikumis- ning muusikaõpetaja, rühmameeskond, juhtkond) iga õppeaasta alguses. Koostatud plaan võib olla õppeaasta sees muutuv.

Tegevused kavandatakse kuuplaani/projektiplaani põhisel, mis on ajas muutuv dokument. Oluline osa sellest moodustab eesmärkide analüüs, mis on järjepideva perioodi kavandamise aluseks.

Teema ja õppesisu valikul on kesksel kohal lapse huvi ja uudishimu, mis on õpetajale tegevuste kavandamise peamine sisend. Kavandamisel lähtutakse alushariduse alusväärtustest, last ümbritsevast keskkonnast ning põhimõttest lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Õppe- ja kasvatustegevused toimuvad läbi igapäevatoimingute, laste mängu, kavandatud tegevuste ja vabategevuste. Suur osakaal on lapse üldoskuste arengu toetamisel.

Lapse päeva põhiosa moodustab mäng. Päevakavas on tagatud igapäevane segamatu aeg vabamänguks nii sise- kui väliskeskkonnas.

Õppe- ja kasvatusprotsessi on kaasatud kogu rühma meeskond, mis võimaldab korraldada tegevusi individuaalselt või väikestes alagruppides. Gruppide moodustamise põhimõtted ning meeskonnapõhised kokkulepped kajastatakse rühma aastaplaanis/tegevuskavas.

Tugitöötaja tegeleb toevajadusega lapsega, toetades toimetulekut ja arengut tema lähima arengu tsoonis. Vajadusel ja võimalusel toetab õpetajat ja teistes tegevustes. Lapse individuaalse arengu toetamiseks kohaldatakse vajadusel erisusi, mida on õppekavas pikemalt kirjeldatud laste arengu hindamise ja arengu toetamise peatükis.

Õppe- ja kasvatusetegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi. Päevakavas vahelduvad igapäevatoimingud, laste vabategevused ja koostöös lastega kavandatud õppe- ja kasvatusetegevused.

Roela ja Tudu lasteaia päevakavad on paindlikud, mis soodustavad ühelt tegevuselt teisele üleminekut ja moodustavad tervikliku päeva.

Traditsioonilised üritused

Tudu lasteaias:

Tarkusepäeva tähistamine, spordipäev, sügismatk, isadepäev, mardi- ja kadripäev, jõulupidu, sõbrapäev, Eesti Vabariigi aastapäev, vastlapäev, kevadmatk, emadepäev, lõpupidu

Roela lasteaias:

Tarkusepäeva tähistamine, spordipäev, Halloween, mardi- ja kadripäev, jõulukuuga seotud erinevad tegevused (piparkookide küpsetamine, jõululõuna, jõulupidu), lasteaia sünnipäev, Eesti Vabariigi aastapäev, Heategevuslik kohvik, emadepäev, lõpupidu, matkad.

Õppetegevused kajastatakse ja analüüsitakse infosüsteemis Eliis.

Dokumenteerimise käigus tehakse nähtavaks:

- õppe- ja kasvatusetegevused seoses õppekavaga,
- püstitatud eesmärkidega,
- tegevused, teemakäsitus,
- ning kokkuvõtted eesmärkide saavutamisest.

Tegevused ja fotod õppeprotsessist kantakse päevikusse igapäevaselt ja on sõnastatud lapse arengut, kogemust ja osalust kirjeldades ning analüüsides.

Õppeaasta lõpus annab rühmade õppe- ja kasvatusetööst ülevaate õppeaasta analüüs.

PÕHIMÕTTED:

Roela ja Tudu lasteaias rakendatakse lapsest lähtuvat tegevuskultuuri, kus laps on aktiivne õppija ning tema huvi ja uudishimu on lähtepunktiks uute teadmiste omandamisel.

Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, talle võimaldatakse teha iseseisvaid valikuid ning julgustatakse oma tegevust ja kogemusi analüüsima.

Õpetaja roll on märgata laste igapäevaseid küsimusi, mänguteemasid ja tähelepanekuid ning kujundada neist eesmärgistatud õppeprotsess. Korraldus on paindlik ja tugineb lapse arengu pidevale jälgimisele ning analüüsile, mis võimaldab lapse individuaalsust toetada ning toevajadust võimalikult varakult märgata.

Õppe- ja kasvatusetegevus toimub igapäevatoimingutes, laste mängus ning kavandatud ja spontaanselt tekkivates tegevustes ja õpiolukordades, Õppe- ja kasvatusetegevusi viiakse läbi siseruumides kui ka õues, samuti väljaspool lasteaeda ning kodus.

Õpetaja jälgib ja dokumenteerib lapse arengut igapäevaselt, kaasates last oma tegevuse analüüsimisse (refleksiooni), mis on aluseks järgneva perioodi planeerimisele ja arenguestlustele.

Õppimine ja õpetamine toimuvad üldõpetuse põhimõtetel lapse lähima arengu tsoonis.

Õppe- ja kasvatusetegevuse kavandamisel ja läbiviimisel:

- lähtutakse lapse eripärast, individuaalsest arengutempost ja huvidest. Õpetaja kavandab paindlikult erineva raskusastmega tegevusi ja valib sobivad meetodid, et iga laps saaks tegutseda oma võimete kohaselt ja kogeda eduelamust;

- väärtustatakse lapse mängu kui põhitegevust ja peamist õppimise viisi. Igapäevane segamatu mänguaeg ja kord nädalas toimuv vabamängupäev loovad tingimused lapse keskendumisvõime, loovuse ja sotsiaalse pädevuse arenguks.

Õpetaja on keskkonna looja, kes rikastab mänguprotsessi teadlikult loodud õpimomentide ja provokatsioonidega, mis äratavad lapse uudishimu ning suunavad last uutele avastustele. See võimaldab lõimida õppekava eesmärgid loomulikult lapse mängulise tegevusega. Täiskasvanute roll vabamängupäeval on olla vaatleja ja lapse arengu dokumenteerija;

- lõimitakse erinevaid valdkondi, pakkudes võimalusi vabamänguks, katsetamiseks, liikumiseks ja muusikaks ning kasutades teisi aktiivset õppimist ja loovust toetavaid meetodeid, mis on täpsemalt lahti kirjutatud rühma aastaplaanis;

- toimub töö väiksemates gruppides, mis tagab lapsele turvalise keskkonna oma mõtete ja loovuse väljendamiseks ning loob eeldused iga lapse arengu ja eripära toetamiseks ning võimaldab tegevusi diferentseerida- tegevused ei pea toimuma kõikidele gruppidele üheaegselt ega samas asukohas;

- arendatakse sotsiaalseid oskusi ja koostööoskust, luues igapäevategevustes, mängus ja õppetegevustes võimalusi ühiseks probleemilahenduseks, kus laps õpib teistega arvestama, oma seisukohti selgitama ning kaaslastega koos teadmisi looma;

- õpetaja on teadlik ja loov keskkonna kujundaja, kes loob koostöös lastega stimuleeriva ja ajas muutuva õpiruumi. Õpetaja roll on märgata laste huve ning pakkuda neile vastavaid väljakutseid ja vahendeid, mis toetavad käsitletavat teemat ning suunavad last iseseisvalt ja süvitsi uurima;

- toetatakse lapse liikumisaktiivsust igapäevase õuesoleku, matkade ja regulaarse õuesõppe kaudu, kus liikumine ja avastamine on loomulik osa õppeprotsessist igal aastaajal. Õpetajad kavandavad õuesõppepäevi, mis võimaldab õppevaldkondi lõimida vahetus seoses looduse ja ümbritseva keskkonnaga. Siseruumides toetatakse lapse liikumisvajadust liikumispauside, rütmika ja hommikuvõimlemise kaudu, muutes aktiivse tegevuse õppeprotsessi osaks;

- väärtustatakse Eesti pärimuskultuuri ja suulist traditsiooni (tähtpäevad, rahvamängud ja rahvalaulud, vanasõnad jne) lõimides neid igapäevaellu ning arvestades rühmas esindatud teiste kultuuride eripäradega, et toetada lapse identiteedi kujunemist. Lapse kõne arengut toetatakse tervikuna läbi päeva, laiendades sõnavara ja väärtustades rühmakeskkonnas lastekirjandust.

- kasutatakse digitehnoloogiat õppe rikastamiseks, mille tulemusel oskab laps kasutada lasteaias olevaid IKT ja digivahendeid (nt robotid, tahvlid, digimikroskoop) uurimiseks, probleemide lahendamiseks ja loovtegevuseks, järgides seejuures kokkulepituid reegleid ning ekraaniaja piiranguid;

- toetatakse lapse arengut läbi järjepideva ja usaldusliku koostöö lapsevanemate ning lasteaija personali vahel, kaasates peret arenguevestlustesse ja igapäevasesse infovahetusse ning rakendades meeskonnatööd, et luua lapsele ühtne, turvaline ja tema potentsiaali toetav kasvukeskkond.

3. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED, ÕPIKÄSITUS

Lasteaias rakendatakse nüüdisaegset õpikäsitus, kus õppimine on aktiivne, mänguline ja lapse jaoks tähendusrikas protsess. Õppimine tugineb lapse varasematele kogemustele, huvile ja sisemisele motivatsioonile, toetades ennastjuhtiva, kohanemisvõimelise ja vastutustundliku inimese kujunemist.

Õppimine toimub lastele omasel viisil – mängides, uurides, avastades ja suheldes ning teadlikult kujundatud õpikeskkonnas. Õppimine ja õpetamine toimuvad üldõpetuse põhimõtetel lapse lähima arengu tsoonis, kus õpetaja suunab last tegutsema nii, et ta omandab uusi oskusi ja muutub järjest iseseisvamaks.

Lapsel on võimalus teha iseseisvaid valikuid, seada eesmärgid ning planeerida oma aega ja vahendeid. Vabade valikute päevad ja teemapäevad toetavad lapse algatusvõimet, vastutustunnet, julgust ja koostööoskusi.

Õpetajal on usk lapse võimetesse ja arengusse. Õpetaja ei ole ainult teadmiste jagaja, vaid toetav partner, kes kuulab last ja arvestab tema valikutega, kaasates teda otsustusprotsessidesse ning suunates teda läbi ühise tegutsemise ja suunavate küsimuste iseseisvate lahendusteni jõudma. Sellised valikuvõimalused võimaldavad

õpetajal toetada ja suunata iga lapse individuaalsed õpiteed, lähtudes lapse võimetest, huvidest ja arenguvajadustest.

Õpetaja innustab last oma tegevust reflekteerima, pakkudes toetavat tagasisidet ning suunates last oma tegevust ja õpikogemust mängu ja vestluse kaudu mõtestama.

Nüüdisaegse õpikäsituse elluviimiseks kujundatakse rühmaruumist toetav ja inspireeriv õpikeskkond, pakkudes lapsele vahendeid ja võimalusi iseseisvateks valikuteks ning oma ideede teostamiseks.

ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED

Õppimise aluseks on emotsionaalne turvatunne, mida toetab alushariduse alusväärtusi kandev ja last väärtustav õpikeskkond.

Õpi- ja kasvukeskkond hõlmab vaimset, sotsiaalset, füüsilist ja digitaalset keskkonda, milles laps õpib ja areneb.

Keskkonna kujundamisel lähtutakse põhimõttest, et ruum, vahendid ja sotsiaalsed suhted toimivad ühtse tervikuna, suunates last iseseisvusele, loovusele ja uurivale õppele.

Õpetaja kujundab õpi- ja kasvukeskkonna koostöös laste, abiõpetaja ja teiste töötajatega ning kaasab vajadusel lapsevanemaid.

SOTSIAALSE JA VAIMSE KESKKONNA KUJUNDAMISEL:

- **lähtutakse lapse heaolust ja ühistest väärtustest**- lasteaias väärtustele toetudes luuakse rühmas ühised tavad (nt hommikuring, sünnipäevade tähistamine jne) ja kokkulepped, mis loovad lapsele turvatunde ning selge raamistiku igapäevaseks tegutsemiseks. Luuakse hooliv rühmakultuur, kus väärtustatakse ausust, hoolivust ja üksteise toetamist;
- luuakse **usaldav, turvaline ja vägivaldavaba õhkkond**, kus laps julgeb eksida, küsida ja abi paluda. Õpetaja toetav ja rahulik suhtlemisstiil hoiab ära liigse pinget ning soodustab lapse avatust ja eneseväljendust. Konflikte lahendatakse läbi dialoogi, kus kõigil osapooltel on võimalus oma tundeid väljendada ja leida ühine lahendus;
- suunatakse lapsi **üksteisega arvestama, üksteist toetama ja koostööd tegema**. Koostööoskusi arendatakse igapäevaselt, märgates ja väärtustades lapse abivajadust ning suunates lapsi märkama kaaslaste vajadusi ja panust rühma ühistevõimelises;
- lapsi suunatakse oma **emotsioone** märkama, nimetama ja juhtima. Tuge pakub rühmas seatud rahupesa, kus laps saab üksi või täiskasvanu toel kasutada rahunemist soodustavaid vahendeid ja võtteid;
- **väärtustatakse erinevaid arvamusi ja ideid**- lapsi julgustatakse küsima ja oma arvamust avaldama, lahendusi leidma ja põhjendama. Laste omaalgatus, ideed ja teooriad leiavad toetust;
- õppe- ja kasvatustegevuste ning päevakava planeerimisel tähtsustatakse aega kogetu **mõtestamiseks, ühiseks mõttevahetuseks ja tagasisideks**. Selleks luuakse teadlikke hetki, mis võimaldavad lapsel järele mõelda, analüüsida;
- kujundatakse **heatahtlik ja avatud suhtumine erinevustesse** ning kõikidele lastele tagatakse võrdsed võimalused. Kujundatakse avatud ja eelarvamustevaba keskkond, kus iga last väärtustatakse tema eripäradest (keel, kultuur, arenguvajadus) sõltumata. Kõikidele lastele tagatakse võrdne ligipääs tegevustele ja vahenditele, õpetades seeläbi austust mitmekesisuse vastu. Tuge vajavatele lastele tagatakse tugispetsialistide abi ning rühmas kohandatakse õppe- ja kasvatustegevusi, meetodeid ning füüsilist keskkonda vastavalt lapse individuaalsetele vajadustele;
- sotsiaalse ja vaimse keskkonna toetamisel on kesksel kohal usalduslik **koostöö lapsevanematega**, mis põhineb avatusel, vastastikusel lugupidamisel ja ühistel väärtustel. Ühtne toetav võrgustik tagab lapsele emotsionaalse turvatunde. Vanemaid julgustatakse rühma tegemistes osalema, et laps tunneks end lasteaias turvalisemalt. Õpi- ja kasvukeskkond on **võimalusterohke ja toetav**: soodustab mängu, stimuleerib meeli, motiveerib õppimist, toetab uudishimu ja aktiveerib loovust.

FÜÜSILISE KESKKONNA KUJUNDAMISEL:

- lähtutakse põhimõttest, kus rühmaruum on **õppimise ja tegutsemise koht, mis on** jaotatud selgelt eristatavateks **tegevuskeskusteks või tsoonideks** (nt ehitusala, kunstiala, rollimänguala, lugemispesa, diginurk, rahunemispesa jne), mis võimaldab lapsel teha iseseisvaid valikuid ja tegutseda nii individuaalselt, väikestes gruppides kui ka ühise suure grupina.

Keskkond on paindlik – mööbli ja vahendite paigutus on muudetav, et kohanduda käimasolevate projektide/teemadega, arvestades samal ajal laste liikumisvajadust ning **turvalisust**;

- tagatakse õppe- ja mänguvahendite **eakohasus, kättesaadavus ja mitmekesisus**.

Õpikeskkonna rikastamiseks kasutatakse lisaks valmismänguasjadele mitmekülgsed **avatud mänguvahendeid**: looduslikke ja taaskasutatavaid materjale, mis arendavad lapse loovust ja säästlikku mõtteviisi ning **sensoorseid ja digitehnoloogilisi vahendeid**;

- **õppeprotsess tehakse nähtavaks** lapse silmade kõrgusel- mõttekaardid, fotod õppeprotsessist, laste kommentaaride nähtavaks tegemine jm aitavad lapsel reflekteerida oma tegevust: meenutada kogetut, võrrelda uusi teadmisi varasematega ning märgata oma isiklikku arengut. See toetab lapse eneseanalüüsioskust ning soodustab dialoogi kaaslaste, õpetaja ja lapsevanemaga.

- luuakse võimalused **aktiivseks liikumiseks ja mänguks** nii ruumides kui ka õues. Lasteaia õueala on mitmekesine ja arendav õpikeskkond, mis toetab lapse loomulikku liikumisvajadust ning võimaldab katsetada oma füüsilisi võimeid turvalises, kuid piisavalt väljakutseid pakkuv keskkonnas. Õueala planeerimisel lähtutakse aastaringsest kasutusest, pakkudes vahendeid nii spordiks, uurimuslikuks ja loovaks õuesõppeks;

- lasteaia õpikeskkond on avatud ja paindlik, laienedes rühmaruumist ja õuealast ümbritsevasse **kogukonda**. Õppe- ja kasvatustegevustes kasutatakse teadlikult õppekäike kogukonnaga seotud paikadesse ning looduskeskkonda, et arendada lapse sotsiaalseid oskusi ning laiendada tema silmaringi läbi vahetute kogemuste. Õpitavaga tutvutakse võimalusel selle **loomulikus keskkonnas**.

4. KOLMEAASTASE LAPSE JA KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED NING KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED

4.1. Kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused ning arengutulemused

4.1.1 MÄNGUOSKUSED

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel kolmeaastane laps:

- mängib teise lapse kõrval, ei sega kaaslaste mängu;
- kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
- jälgib vanemate laste mängu, kasutab nähtut oma mängudes;
- kordab mängudes varasemalt kogetut ning kombineerib loogiliselt erinevaid toiminguid;
- kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
- kasutab mänguasju sihipäraselt ning järgib kokkulepituid mänguregleid.

4.1.2 TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel kolmeaastane laps:

- tunneb huvi ümbritseva vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
- suudab mõnda aega huvipakkuvale tegevusele keskenduda;
- mõistab lihtsamat kõnet;
- valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara ja osaleb vestluses;
- suudab keskenduda lühikestele lugudele ja vastab lihtsatele küsimustele;
- oskab objekte ühiste ja erinevate tunnuste abil võrrelda;
- oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
- suudab järgida lihtsat juhust;
- oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

4.1.3 SOTSIAALSED OSKUSED

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel kolmeaastane laps:

- teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi;
- oskab väljendada oma vajadusi ja soove, algatab suhtlust;
- oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- on huvitatud teistest lastest ja püüab nendega arvestada;
- osaleb ühistegevustes, vajadusel kasutab täiskasvanu tuge;
- saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- loob sõprussuhteid;
- jagab asju teistega.

4.1.4 ENESEREGULATSIOONI OSKUSED

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel kolmeaastane laps:

- tuleb toime vanematest eemalolekuga;
- tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekul;
- suudab lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
- saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
- paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale;
- teeb iseseisvalt valikuid.

4.2. Kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused

4.2.1 MÄNGUOSKUSED

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- algatab mängu ja arendab mängu sisu;
- suudab mängule keskenduda;
- kasutab nii toa- kui õuemängudes loovalt erinevaid vahendeid;
- näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust;
- rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

4.2.2 TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda;
- saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust;
- esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada;
- oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada;
- kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades;
- kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemi lahenduseks.

4.2.3 SOTSIAALSED OSKUSED

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda;
- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi;
- teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt

olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi;

- järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides;
- suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

4.2.4 ENESEREGULATSIOONI OSKUSED

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada;
- kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni;
- suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- oskab täiskasvanu toel vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

4.3 Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused

4.3.1 Valdkond *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

- 1) toetada last iseenda ja ümbritseva keskkonna tundma õppimisel ja mõistmisel;
- 2) suunata last ümbritsevat keskkonda mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- 3) suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeltõlge tegema;
- 4) suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- 5) suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- 6) suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi.

4.3.2 Valdkond *Mina ja keskkond* kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused

- 1) oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid;
- 2) oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest;
- 3) oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 4) oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid;
- 5) oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi;
- 6) saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid;
- 7) oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda;
- 8) oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida;
- 9) oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist;
- 10) oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid;
- 11) märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt;
- 12) tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust;
- 13) oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites;
- 14) oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest;
- 15) oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega;
- 16) oskab liikluses ohutult käituda;
- 17) oskab kirjeldada, tervisliku ja mitmekesine toitumise põhimõtteid ning teab, miks need on olulised tervise hoidmisel;

- 18) oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel;
- 19) oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine;
- 20) oskab selgitada raha otstarvet;
- 21) teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas;
- 22) oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhtida lihtsamaid robotikaseadmeid.
- 23) laps mõistab, et õues saab õppida igal ajal, hoolimata aasta-ajast, ilmas või muudest oludest

4.3.3 Valdkond Keel ja kõne õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) luua lapsele võimalused keelt kuulata ja aktiivselt kasutada õppe- ja kasvatustegevustes ja igapäevatoimingutes, arvestades lapse keeleoskuse taset ja vanust;
- 2) luua lapsele võimalusi eesti keele, oma emakeele ja teiste keelte ning kultuuridega tutvumiseks;
- 3) pöörata tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi, liikumist ja näitlikke vahendeid;
- 4) suunata last õpitut kordama erinevates kontekstides, olukordades ja suhtlussituatsioonides, sealhulgas väljaspool lastehoidu ja lasteaeda;
- 5) õpetada last suhtlemisel keele- ja kõnevahendeid kasutama;
- 6) suunata last ettelugemise, raamatu illustatsioonide vaatamise, jutustamise, dramatiseerimise, joonistamise, oma raamatute koostamise kaudu kirjandust mõistma ja hindama;
- 7) toetada lapse lugemishuvi ja lugemis- ning kirjutamisvalmiduse kujunemist žanriliselt mitmekesiste ja pildirikaste raamatute ettelugemise ning õppe- ja mänguvahendite, sealhulgas meediumide ja digivahendite kasutamise kaudu;
- 8) toetada lapse huvi ja väärtushinnangute kujunemist suulise ja kirjaliku kultuuripärandi kaudu.

4.3.4 Valdkond Keel ja kõne kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused

- 1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 3) oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- 4) oskab jutustada pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma ja teiste tegelaste tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 6) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- 7) oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 8) tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu;
- 9) oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- 10) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

4.3.5 Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane eesti keelt teise keelena kõnelev laps:

- 1) mõistab tuttavalt teemal ja igapäevasuhtluses kasutatavat eesti keelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viiepega toetatud, ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires;
- 5) kasutab kõnes sobivaid eestikeelseid viisakusväljendeid;
- 6) suudab korrata võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viiepega toetatud erineva häälikupikkusega sõnu;
- 7) tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu;
- 8) oskab kirjutada vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- 9) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

4.4 Valdkond *Matemaatika õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:*

- 1) suunata last matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes märkama, ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama, esemeid järjestama, rühmitama ja loendama ning nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama;
- 2) suunata last ajas ja ümbritsevas keskkonnas orienteeruma ning vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks kasutama;
- 3) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) toetada lapse üldistamisoskuse kujunemist ja erinevate mõistete omandamist läbi objektide sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise.

4.4.1 Valdkond *Matemaatika kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused*

- 1) oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust;
- 2) oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- 3) oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- 4) oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke +, –, =;
- 5) oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukehi;
- 6) oskab järjestada kuni viiete eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- 7) oskab kasutada õigesti mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem-hiljem, noorem-vanem*;
- 8) orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes – all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal;
- 9) oskab määrata kellaaega täistundides;
- 10) oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses;
- 11) oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva;
- 12) teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- 13) oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nõör vms);
- 14) tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada;
- 15) märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.

4.5 Valdkond *Kunst õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:*

- 1) luua lapsele võimalused kogeda elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada end visuaalselt;
- 2) toetada lapse loovat eneseväljendust, katsetamist ja lahenduste leidmist;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate materjalidega tutvumiseks, nende tunnetamiseks ning omaduste tundma õppimiseks ja kasutamiseks, kombineerides olemasolevaid oskusi uutega;
- 4) luua lapsele võimalused esteetilise kunsti, visuaalse kultuuri ja kultuuripärandi kogemiseks;
- 5) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud kunstiga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut.

4.5.1 Valdkond *Kunst*

- 1) oskab leida ümbritseva vaatlemisel detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil;
- 2) oskab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutlusvõimet;
- 3) kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt;
- 4) oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle;
- 5) oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja oskab kogetust vestelda;
- 7) kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel;
- 8) oskab luua digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

4.6 Valdkond *Muusika õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:*

- 1) luua lapsele võimalused tunda rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamisest, pillimängust ja ühisest musitseerimisest;
- 2) julgustada last kasutama oma kujutlusvõimet musitseerimisel, muusikast vestlemisel ning muusikalisel liikumisel, toetada last oma mõtete ja tunnete väljendamisel läbi muusikalise tegevuse;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate muusikaliste väljendusvormide ja pärimusliku muusika kogemiseks;
- 4) tutvustada lapsele Eesti muusikalist pärandit.

4.6.1 Valdkond *Muusika kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused*

- 1) oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi;
- 2) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 3) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- 4) oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega;
- 5) oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule;
- 6) oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega;
- 7) oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

4.7 Valdkond *Liikumine õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:*

- 1) luua lapsele tingimused ja võimaldada aktiivset tegutsemist üksi ja rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;
- 2) rikastada lapse tegevusvõimalusi erinevate arendavate liikumistegevustega;
- 3) suunata lapse üld- ja peenmotoorika, põhiliikumiste ja kehaliste võimete arengut läbi erinevate liikumistegevuste, spordialade ja tantsu;
- 4) suunata last igapäevastes käelistes tegevustes ja harjutustes sooritamisel kasutama mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt;
- 5) tagada lapse liikumisoskuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumistegevuste (näiteks matkade, vaba aja mängude, jalutuskäikude) ja juhendatud eakohaste liikumistegevuste kaudu.

4.7.1 Valdkond *Liikumine kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused*

- 1) suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele;
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid;
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevabalt nii, et liigutused on koordineeritud;
- 4) oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi;
- 5) suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 6) oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata;
- 7) oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi;
- 8) oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 9) oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid;
- 10) oskab mängida erinevaid liikumismänge ja sportlike elementidega mänge;
- 11) oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.

5. LAPSE ARENGU HINDAMISE JA TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA DOKUMENTEERIMINE NING MEETODID JA VAHENDID LAPSE ARENGU HINDAMISEKS, JÄLGIMISEKS JA ANALÜÜSIMISEKS

Lapse arengu analüüsimine on järjepidev protsess, mille eesmärk on koostöös koduga toetada lapse individuaalset arenguteed.

Pedagoogiline dokumenteerimine annab tõendusmaterjali lapse mõtlemisest, õpikogemusest, õppimise viisidest, võimaldades õpetajal reflekteerida oma pedagoogilist praktikat, et süvitsi mõista lapse arengut ning kavandada järgmisi samme lapse arengu toetamiseks. Pedagoogilist dokumentatsiooni jäädvustatakse fotodena, videolõikudena, üleskirjutustena, märkmetena, helisalvestustena, loovtöödena jne.

Pedagoogilised dokumendid **eksponeeritakse lapse kasvukeskkonnas** (seintel olevad fotod, pooleliolevad ja valmis loovtööd ning mõttekaardid, „rääkivad seinad“), mis toetavad lapse eneseanalüüsi ja **veebikeskkonnas** (Eliisi sissekanded lapse nime taha/ päeva analüüs, arengumapid, galeriid jne).

Dokumenteermise **eesmärk on koguda süsteemselt infot lapse arengu ja õppimise kohta**, muuta õppeprotsess nähtavaks, et laps saaks oma tegevust analüüsida ning lapsevanem sisuka ülevaate lapse lasteaiapäevast.

Õpetaja jälgib ja dokumenteerib lapse arengut igapäevaselt, kaasates last oma tegevuse refleksiooni, mis on aluseks järgneva perioodi kavandamisele ja arenguestlustele.

ANALÜÜSIMEETODID JA LAPSE KAASAMINE ANALÜÜSIPROTSESSI

Lasteaia rühmameeskondadel **on autonoomia** valida rühma eripärast lähtuvad hindamismeetodid ja -vahendid. **Valitud meetodid koos täpse ajalise tegevuskavaga** (mida, kes, millal ja kuidas hinnatakse) esitatakse rühma aastaplaanis/tegevuskavas.

Meetodite valikul lähtutakse lapse vanusest ja arengutasemest, rühma koosseisust ja dünaamikast ning lapse individuaalsest toevajadusest, tagades vajadusel kohandatud hindamisviisid ja meetodid (nt pikendatud vaatlusperiood, visuaalsete abivahendite ja piktogrammide kasutamine enesehindamisel jne).

Lapse arengu **täpsemaks hindamiseks** kasutatakse koostöös tugispetsialistidega **pedagoogilis-psühholoogilist hindamist**, mis aitab välja selgitada lapse spetsiifilisi tugevusi või toevajadust.

Laps kaasatakse hindamisprotsessi vastavalt tema vanusele. Kasutatakse mängulisi enesehindamise meetodeid ja vestlust, mis aitavad lapsel mõista oma õnnestumisi ja seada isiklikke eesmärke.

LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMINE JA TAGASISIDE

Lisaks regulaarsetele sissekannetele infosüsteemis Eliis, koostavad rühmaõpetajad **kaks korda õppeaastas** (sügisel ja kevadel) lapse arengust **kirjaliku kokkuvõtte Eliisi keskkonnas**, mõtestades selleks pedagoogilise dokumenteerimise kaudu kogutud andmeid ning läbi viidud vaatluste ja analüüsimeetodite tulemusi.

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades lapse pingutusi, saavutusi ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Kuni kolmeaastase lapse puhul on lapse arengu analüüs kirjeldavam ja üldistavam, keskendudes üldoskuste arengule. Vanuse kasvades muutub hindamine spetsiifilisemaks ja konkreetsemaks.

Lapse arengu **analüüsimisel osalevad kõik osapooled**, kes on kaasatud lapse igapäevasesse õppe- ja kasvatustegevusse. Vaadatakse üle kõik kogutud andmed lapse arengu kohta, et mõista lapse arengutempot ja **kavandada edasist õppe- ja kasvatustööd**.

Lapse arengu kokkuvõtte põhjal viiakse vanemaga läbi **arenguestlus**, kus:

- Õpetaja annab vanemale tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- vanem esitab seisukohti ja ootusi lapse arengu suhtes;
- lepitakse kokku ja dokumenteeritakse mõlema osapoole edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.

Arenguestlust lapsevanematega viiakse läbi regulaarselt **vähemalt üks kord aastas**. Arenguestluse aeg lepitakse vanemaga varasemalt kokku.

Fotode, videotena ja muude isikuandmeid sisaldavate materjalide jäädvustamisel ning jagamisel lähtutakse **isikuandmete kaitse seadusest** (https://roela.edu.ee/sites/roela.edu.ee/files/2025-09/lasteaia_isikuandmete_tootlemise_nousolek.docx) ja lapsevanema antud nõusolekutest.

Jäädvustusi kasutatakse **üksnes õppe- ja kasvatustöö eesmärkidel** ning lasteaia tegevuse tutvustamiseks kokkulepitud kanalites. Fotode ja vidotena dokumenteeritakse **vaid neid hetki ja protsesse, mis kannavad pedagoogilist väärtust** ning aitavad reflekteerida ja mõtestada lapse arengut ning õppimist.

Rühmaõpetaja tutvustab vanematele lapse arengu hindamise viise, põhimõtteid ja korraldust lastevanemate koosolekul.

Dokumentatsiooni toetavad tegevused:

- arengumapid (töölehed, joonistused)
- Eliisis arengukaardi pidev täitmine
- Arenguestlus

Arenguestluse tulemused dokumenteeritakse.

Koolimineva lapse kohta koostatakse koolivalmiduskaart.

KOOLIVALMIDUS JA KOOLIVALMIDUSKAART

Koolivalmidus on lapse vaimne, sotsiaalne ja kehaline valmisolek minna mänguliselt tegevuselt üle suunatud ning kõrgema taseme õpitegevusele. Koolivalmidus tähendab õpihuvi ning soovi õppides täiskasvanuga koostööd teha, valmisolekut suhelda ning tegutseda koos eakaaslastega. Koolivalmiduse saavutamiseks on vaja soodsat keskkonda ja lapse enda motivatsiooni ja aktiivsust.

Koolivalmidust hinnatakse viimase õppeaasta jooksul **vähemalt kaks korda**. Õppeaasta alguses selgitatakse hindamise käigus välja lapsed, kes vajavad kooliküpsuse saavutamiseks täiendavat tuge. Koostöös lapsevanema ja vajadusel tugispetsialistidega koostatakse tegevuskava lapse arengu eesmärgistatud toetamiseks.

Koolivalmiduse hindamine toimub alushariduse riikliku õppekava ja varasemate arengu hindamiste põhjal. Enne kooli minekut väljastab lasteaed lapsele **koolivalmiduskaardi**. Koolivalmiduskaart on dokument, milles kirjeldatakse lapse arengu tulemusi **üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades**, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed. Koolivalmiduskaart edastatakse lapsevanemale digitaalselt või paberkandjal. Lasteaed kannab koolivalmiduskaardi hariduse infosüsteemi EHS aprillikuu jooksul.

Kui lapse arengu hindamise tulemusena selgub, et laps vajab **koolikohustuse täitmise edasilükkamist**, koostab lasteaia meeskond lapsele põhjaliku pedagoogilise hindamise. Koolipikenduse otsuse teeb lapsevanem lasteaia ja Rajaleidja nõustamismeeskonna soovitusel. Protsess algatakse koostöös vanemaga aegsasti.

TOEVAJADUSEGA LAPSE ARENGU HINDAMISE JA TOETAMISE PÕHIMÕTTED

Toevajadusega laps on laps, kelle võimetest, oskustest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm). Lapse toevajadus võib olla ajutine või pikaajaline ning see jaguneb sõltuvalt lapse eripärast.

Toevajadusega lapse arengu toetamine lähtub põhimõttest, et iga laps peab saama õppida talle sobivaimas keskkonnas.

Varajane märkamine toetub Vinni valla lasteaedade valdkondadeülelele teenusmudelile (lisa 1), mida kasutatakse ühiselt väljatöötatud hindamisvahendite riskiga laste ja nende teenusvajaduse väljaselgitamiseks.

Kui lapse arengutempo või käitumine erineb oluliselt rühma kaaslastest, rakendatakse **individuaalset lähenemist** vastavalt lapse toevajadusele ning keskkonna võimalustele.

Rühma õppe- ja kasvatustöö toimub **kaasava hariduse põhimõtetel**:

- kõik lapsed on rühma täisväärtuslikud liikmed - laps osaleb tegevustes vastavalt oma võimetele;
- kasutatakse diferentseeritud õppemeetodeid (nt visuaalsed abivahendid, lühikesed ja selged juhised);
- kohandatakse keskkonda ja materjale (nt luua vähemate ärritajatega õpikeskkond);
- julgustatakse koostööd teiste lastega (nt paaris- ja rühmatööd);
- märgatakse ja toetatakse lapse enesehinnangut – edusammude ja pingutuse tunnustamine;

- reguleeritakse tempot ja mahtu (nt kohandada ülesannete mahtu või keerukust vastavalt lapse võimekusele; pakkuda rohkem aega ülesannete/harjutuste täitmiseks, võimaldada puhkepause jne);

TUGISPETSIALISTIDE VÕRGUSTIK JA TÖÖÜLESANDED

Toetamine on **meeskonnatöö**, mis algab märkamisest ja õigeaegsest sekkumisest rühmas. Kaasatakse tugivõrgustik, et olla lapse arengule mitmekülgset toeks.

Rühma meeskond (õpetajad ja abiõpetaja) - märkaja ja toe rakendaja. Viib läbi igapäevast pedagoogilist dokumenteerimist, kohandab õpikeskkonda ja meetodeid ning tagab lapse turvatunde ja kaasatuse rühma tegevustesse.

Tugiteenuste koordineerija (TUKO) - protsessi juhtimine ja võrgustiku liitmine. Korraldab ümarlaudu, nõustab õpetajaid IAK koostamisel, suhtleb lapsevanematega ja välispartneritega (nt Rajaleidja) ning jälgib tugimeetmete rakendamise järjepidevust.

Logopeed - lapse kõne ja kommunikatsioonioskuste arendamine. Viib läbi kõneuuringuid, tegeleb hääldepuuete parandamise ja sõnavara laiendamisega ning nõustab õpetajaid ja vanemaid lapse kõne arengu toetamiseks igapäevatoimingutes.

Eripedagoog - lapse tunnetustegevuse ja õpioskuste arendamine. Selgitab välja lapse lähima arengutsooni, kohandab õppematerjale vastavalt lapse võimekusele ning viib läbi individuaal- või grupikohtumisi taju, mälu ja mõtlemisprotsesside toetamiseks.

Tugitöötaja - lapse vahetu abistamine rühmas. Toetab last igapäevategevustes (riietumine, söömine, õppe- ja kasvatustöö) ja sotsialiseerumisel, järgides õpetaja antud juhiseid ja lapse arenduskava eesmärgi.

TOE LIIGID JA DOKUMENTEERIMINE

Üldine tugi on lasteaia pakutav tugimeede, mis toetab lapse arengut tavapärasel rühmakontekstis. Üldise toe pakkumine on rühmas õpetaja ülesanne. Vajadusel saab õpetaja paluda abi ja nõustamist tugispetsialistilt. Üldise toe pakkumisel tehakse õpikeskkonnas kohandusi, nii et laps saavutab õpieesmärgid.

Kui lasteaia tagatud üldine tugi ei anna lapse arenguks soovitud tulemusi, teeb tugiteenuste koordineerija vanemale ettepaneku pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole tõhustatud toe või eritoe rakendamise vajaduse väljaselgitamiseks.

Koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema nõusolekul rakendab lasteaed tõhustatud tuge või erituge. Koolivälise nõustamismeeskonna soovitus ei ole tõhustatud toe või eritoe rakendamisel nõutav, kui lapsel on diagnoositud mõni igal ööpäeval või ööpäev läbi kõrvalabi vajadust põhjustav tervises seisund või tuvastatud puude raskusaste. Last, kellele rakendatakse tõhustatud tuge või erituge, käsitatakse haridusliku erivajadusega lapsena.

Tõhustatud tugi määratakse lapsele, kes oma arengulise eripära tõttu vajab vähemalt üht tugispetsialisti teenust, spetsiifilist õppe- ja kasvatustegevuse korraldust, keskkonda, metoodikat või spetsiifilisi vahendeid ning individuaalset lisatuge.

Erituge rakendatakse lapsel, kes oma arengulise eripära tõttu vajab mitut tugispetsialisti teenust, kohandusi mitmes valdkonnas (spetsiifiline õppe- ja kasvatustegevuse korraldus, keskkond, metoodika või spetsiifilised vahendid) ning pidevat individuaalset lisatuge rühmas või õpet kuni kuue lapsega rühmas.

Kaasava hariduse põhimõtte kohaselt tuleb iga lapse arengut ja toevajadust **süsteemselt jälgida, kavandada ja dokumenteerida**. Dokumenteerimise eesmärk on tagada, et lapse arengu toetamine

oleks järjepidev, tõendus põhine ja kõigile osapooltele (õpetajad, tugispetsialistid, lapsevanem, omavalitsus) arusaadav.

Individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK) koostatakse lapsele, kelle puhul märgatakse esmast toevajadust (üldtugi). IAJK on alusdokument, kuhu koostatakse jooksev info lapse toimetuleku kohta, mis täieneb pidevalt õpetajate ja tugispetsialistide tähelepanekute põhjal. Dokumenti märgitakse lapse tugevused ja huvid, arenguvaldkondade kirjeldus (kõne, sotsiaalsed oskused jm), tähelepanekud igapäevasest toimetulekust ning märkused rakendatud võtete tulemuslikkuse kohta.

IAJK on sisendiks ja alusdokumendiks edasiste otsuste tegemisel ning IAK koostamisel koostöös tugispetsialistide ja lapsevanemaga.

Individuaalne arenduskava (IAK) koostatakse IAJK-s kogutud andmete põhjal neile lastele, kes vajavad **tõhustatud või erituge**. See on kokkulepe lasteaija ja vanema vahel. IAK-s seatakse lühi- ja pikaajalised eesmärgid, mis on selgelt sõnastatud ja mõõdetavad, toetavad tegevused, vastutajad, rakendamise periood ja hindamissagedus.

Vajadusel koostab lasteaija meeskond lapse **iseloostuse** uuringuteks lasteaiavälisele erialaspetsialistidele (täiendav tugi, koolipikendus, sobiv haridusasutus vms). Iseloostuse soovi edastab lapsevanem rühmaõpetajatele ning vajaliku dokumendi koostab lasteaija kahe nädala jooksul. Iseloostuse koostamisel osalevad rühmaõpetajad ning juhtkond. Vajadusel ka eriala- ja tugispetsialistid.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel lähtutakse kaasava hariduse põhimõtetest. Laps osaleb võimalikult suure osa ajast ühistes tegevustes koos rühmakaaslastega ning vajaduse korral kohandatakse õpet vastavalt lapse individuaalsetele vajadustele. Lapse arengut toetatakse õpetajate, abiõpetajate, tugispetsialistide ja teiste spetsialistide koostöös.

Lapse arengu toetamiseks korraldab lasteaija tugiteenuseid ning määrab tugiteenuste koordineerija, kes juhib meeskonnatööd, toetab õpetajaid toe kavandamisel, nõustab vanemaid ning koordineerib koostööd lasteaiavälise spetsialistidega.

Kui laps vajab täiendavat tuge, teavitab lasteaija sellest vanemat ning viib läbi lapse pedagoogilis-psühholoogilise hindamise. Vajaduse korral kaasatakse tugispetsialiste ning soovitatakse lisauuringuid. Lasteaija pakub esmalt üldist tuge, näiteks individuaalset lisajuhendamist, tugispetsialisti teenust või õpet väiksemas rühmas.

Kui lapse areng seda nõuab, koostatakse koostöös õpetajate, tugispetsialistide ja vanemaga individuaalne arenduskava. Hindamise tulemused, õpetajate tähelepanekud ning rakendatud tugimeetmed dokumenteeritakse lapse individuaalse arengu jälgimise kaardil.

Rakendatud toe mõju hinnatakse vähemalt kord õppeaastas koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega ning vajadusel tehakse ettepanekud edasisteks tegevusteks.

6. VANEMAGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Koostöö lapsevanematega põhineb **avatusel, aususel ja vastastikusel usaldusel**. Oluliseks peetakse pidevat dialoogi, kus lapsevanem ja lasteaiameeskond jagavad **ühist vastutust** lapsele soodsa arengukeskkonna loomisel ning tema arengu ja õppimise toetamisel.

Lasteaija tegevuste planeerimisel (nii lühi- kui pikaajaliselt) arvestatakse võimalusel lastevanemate ootuste ja soovustega. Koostöö võtmeisikuks on **rühmaõpetaja**, kes on igapäevaselt seotud nii laste kui ka lastevanematega.

Vajadusel ja lapsevanema nõusolekul kaasatakse koostööprotsessi teisi lasteaija **spetsialiste** (tugiteenuste koordineerija, logopeed, eripedagoog jt).

Lapsevanematel on võimalus:

- olla kaasatud rühma õppe- ja kasvatustehase kavandamisse ning läbiviimisse;
- saada tuge ja nõu lapse arengut ning kasvatust puudutavates küsimustes;
- anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele ja osaleda rahuloluküsitlustes;
- panustada lasteaija arengusse hoolekogu tegevuse kaudu.

Lasteaija kogub koostöös vanematega lapse kohta **taustainfot** (ankeetküsitlused, perevestlus jne), et tagada lapse sujuv kohanemine lasteaiaga ja pereväärtustega arvestamine.

Õpetaja annab lapsevanemale **tagasisidet** lapse arengust, õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest jooksvalt infosüsteemis Eliis ja arenguestlusel.

Lastevanemate koosolekul tutvustatakse lisaks koostöövormidele ja arengu analüüsimise põhimõtetele ka rühma tegevuskava/aastaplaani, rakendatavaid meetodikaid, päevakava ja sisekorraeskirja. Ühiselt arutatakse läbi rühma väärtused ja reeglid, valitakse esindaja hoolekogusse ning lepatakse kokku vanemate osalus õppe- ja kasvatustegevuse rikastamisel (nt õppekäigud, ühisüritused).

Koostöövormid lastevanematega:

- individuaalsed vestlused ja ümarlauad – perevestlused ja arenguestlused, kus vajadusel osalevad ka eriala- ning tugispetsialistid;
- rühma tegevustes osalemine - perepäevad, peod, näitused ja matkad;
- nõustamised – individuaalne tugi lapse arengu- ja kasvatusküsimustes;
- koosolekud
- koostöö hoolekoguga – osalemine õppekava arendustöös ja lasteaia arendustegevuses;
- tutvumisaeg/avatud uste päev – võimalus tutvuda lasteaia õpikeskkonnaga ja metoodikatega;
- rahuloluküsitlused – tagasiside kogumine lasteasutuse tegevuse kohta
- informatsiooni vahendamine – infovahetus infostendide, kodulehe, sotsiaalmeedia ja infosüsteemi Eliis kaudu.

7. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Lasteaia õppekava on **arenev dokument**, mille ajakohastamine on pidev protsess. Uuendamisel lähtutakse riiklikest haridussuundadest, lasteaia arengukavast ning sisehindamise ja rahuloluküsitluste tulemustest. Õppekava arendamine on seotud ka personali järjepideva enesetäiendamisega. **Õpetajad** osalevad koolitustel vastavalt sisehindamisel selgunud arenguvajadusele, et rakendada rühmatöös **nüüdisaegseid ja tõenduspõhiseid õpimeetodeid**.

Õppekava vaadatakse üle vähemalt üks **kord õppeaastas** (kevad), et hinnata selle vastavust tegelikule õppe- ja kasvatustegevusele.

Muudatuste tegemisel võetakse arvesse rühmade õppeaasta analüüsi ja laste arengu koondtulemusi. Uuendamisprotsessi on kaasatud kogu lasteaiapere.

Ettepanekuid õppekava täiendamiseks on õigus teha kõigil lasteasutuse töötajatel, lapsevanematel (läbi hoolekogu) ja pidajal.

Õppekava ning selle muudatused ja täiendused **kinnitab lasteasutuse direktor** koostöös õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajatega ning kinnitab need, olles kuulnud ära hoolekogu arvamuse. Lasteaia õppekava on avalikustatud kooli kodulehel ja on kättesaadav infosüsteemis Eliis.

Kooskõlastused: Roela Kooli hoolekogu 05.06.2026 a koosoleku protokoll nr 3/otsus nr 2
kinnitatud direktori 08.06.2026 a käskkirjaga nr 24

ROELA LASTEIAIA MUDEL

